Rakastunut ihminen huijauksen kohteena ja ennaltaehkäisyn keinoja

Julia Korkman
Oikeuspsykologian dosentti (HY), vastaava tutkija, Åbo Akademi, psykologi, HUS Lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksikkö

Taina Laajasalo
Oikeuspsykologian dosentti (HY), psykologi
Tieteellinen päätoimittaja

Mitä ihastuminen meissä aiheuttaa?

- Rakastumista on verrattu milloin psykoosiin, milloin pakko-oireisiin
  - “Rakkauden kohteesta tulee samanlainen pakko-ajatus kuin mitä raportoidaan olevan pakko-oireisilla. Vaikka haluaisit miettiä muita asioita, rakastettu on mielessä koko ajan.” (Hasse Karlsson)
  - “Rakastumista on sanottu tilapäiseksi mielenhäiriöksi, jolla on yleensä hyvä ennuste.” (Claes Andersson)

Rakastuminen psykoosina

- Dr Elvin Semrad: psykoosiin kuuluu kolme primitiivistä defenssiä: välttely, kieltäminen ja projisointi.

- “Rakkaus on selittämätön tila, johon liittyy paljon asioita joita päättää − mielihyvän vuoksi − olla näkemättä”

- “Kellään umpirakastuneella ei ole hyvä arvostelukyky: kaikki toivovat, ja sekoittavat fantasioita ja todellisuutta”

- “Rakkaus on ainut sosiaalisesti hyväksyttävä psykoosi”

Ihastuminen, rakastuminen ja inhimillinen päätöksenteko

- Voidaan sanoa, että rakastuessa osa aivotoiminnoista vaimenee merkittävästi

- Tähän vaikuttaa ennen kaikkea "rakastumishormoni" eli oksitosiini
  - Ylitsevuotavan ihana tunnetila, muu maailma katoaa
  - Vaikutus kestää useimmiten − onneksi − melko lyhyen ajan, sillä loputtoman rakastunut henkilö menettää käsityksen ympäröivästä maailmasta
  - Ruoka ei maistu, eikä tahdo nukkua; aivojen serotoninijärjestelmän toiminta on heikentynyt

Päätöksenteko ja tunteet

- Paljon näyttöä siitä, että tunteet vaikuttavat päättelyyn
  - Rikostutkintapuolella esim. Karl Ask: poliisien tunnetila vaikuttaa tutkintaan

- Rakastumisen aiheuttama hyvän olon tunne omiaan aiheuttamaan sen, ettei varoituksiin kiinnitetä yhtä herkästi huomiota
  - (George & Dane, 2016: Affect, emotion and decision making. Positiiviset tunteet saavat ihmisiä vähättelemään riskejä ja yliarvioimaan menestyksen todennäköisyyden)

- Rakkautta on verrattu myös kokaiiniriippuvuuteen: endorfiinitaso kasvaa, dopamiinin tuotanto kiihtyy ja hyvän olon tuntemus lisääntyy
  - Ero rakastetusta vastaavasti aiheuttaa tuskallisen ikävän

- Ajatellaan myös, että turvallisen lapsuuden (kiintymyssuhteineen) elänyt on vähemmän taipuvainen rakastumaan niin voimakkaasti ja nopeasti kuin turvattoman lapsuuden kokenut.

Rakkaus ja aivokemia

Ortigue et al (2010): Neuroimaging of love: fMRI meta-analusis evidence

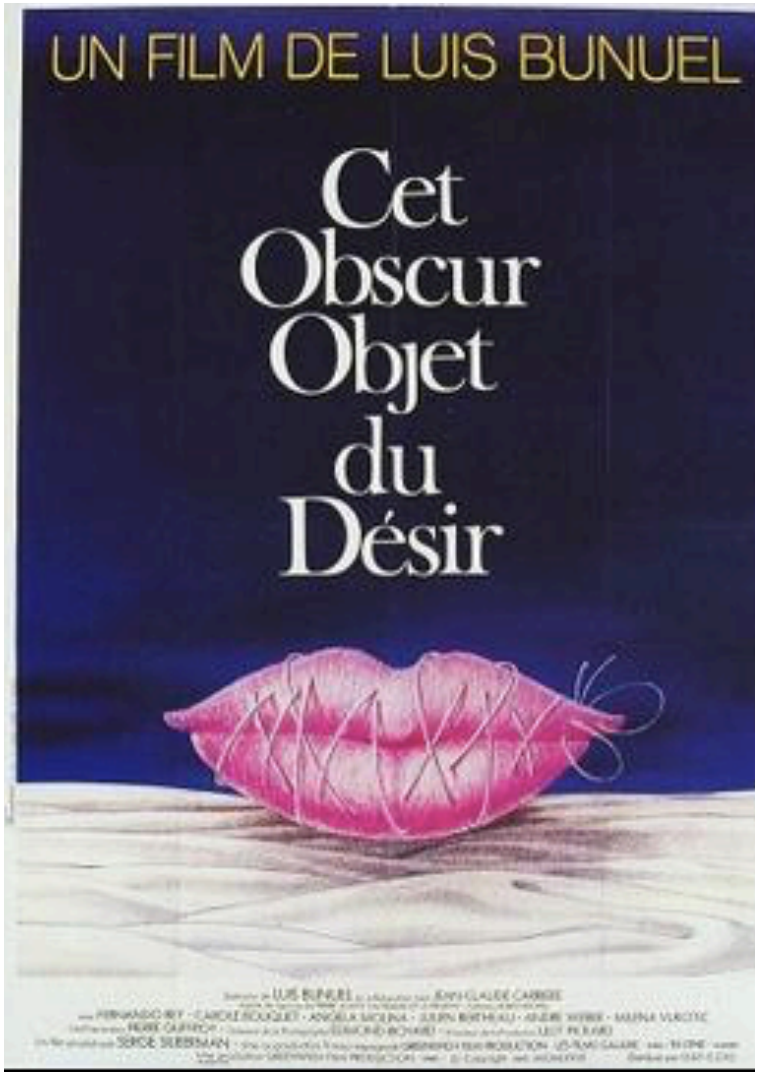
- Rakastetun henkilön kuvien katselu aiheutti tutkimuksessa samankaltaisia reaktioita koehenkilöissä kuin esim. kokaiiniriippuvaisissa

- Euforiaa aiheuttavat kemikaalit (dopamiini, oksitosiini, adrenaliini ja vasopressiini) jyllläävät, aiheuttaen syvää mielihyvää

- Sen sijaan, ne aivojen alueet jotka liittyvät pelon ja ahdistuksen tunteisiin, olivat tavallista passivisempia
  - Rakastuneen henkilön aivot siis ohjaavat hakemaan mielihyvää varovaisuuden kustannuksella

Kulttuurin kuvauksia rakastetun henkilön päätöksenteon ja harkinnan pettämisestä

Taitavaa manipulointia

- Tekijä tunnistaa vastaanottajan heikkoudet ja hyödyntää näitä

- Yleisesti ottaen, moni on avoimempi nettikontaktissa kuin kasvokkaisessa kontaktissa. Intimiteetin lisääntyessä, luottamus myös kasvaa
  - Cross, 2014: Love hurts: The costly reality of online romance fraud

- Kirjallisuudessa käsitellyissä tapauksissa tämä näkyi esim. emotionaalisessa kiristyksessä (“luulin, että meillä oli aito suhde”, “ajattelin, että aidosti välität”)

Kuka on riskissä?

- Kuten muissa hyväksikäyttörikoksissa, riskialttiimpia ovat henkilöt jotka ovat yksinäisiä tai joilla ei ole vahva sosiaalinen tuki

- Myös muuten hankalat elämäntilanteet voivat altistaa tälle (esim. hankalasta suhteesta poispääseminen)

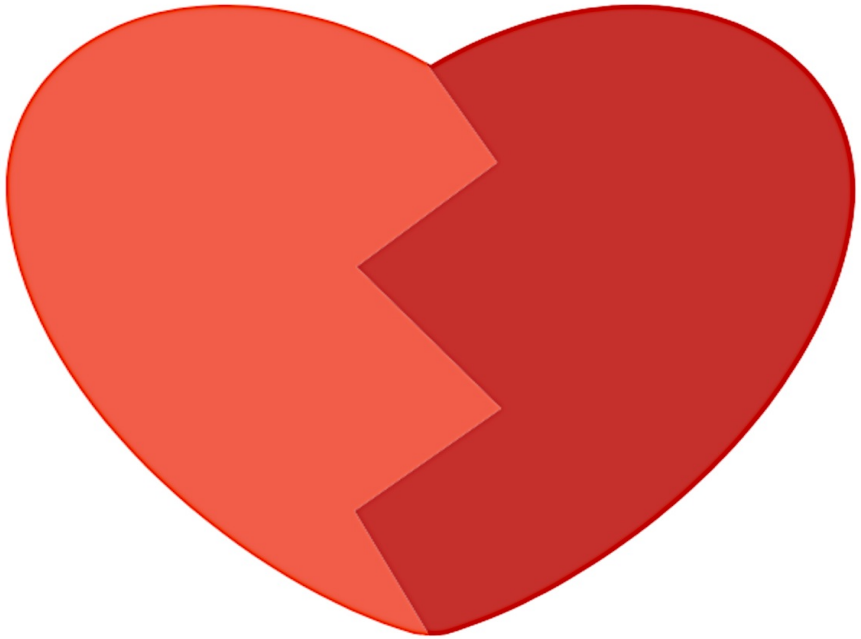
- Ulkopuolisen henkilön tai tahon reagointi voi olla ratkaiseva: monet perheväkivallan uhrit pystyvät näkemään tilanteensa vasta ulkopuolisen kerrottua miltä tilanne näyttää ulkoa

Häpeä. Voiko tästä kertoa? Voiko sitä edes myöntää itselle?

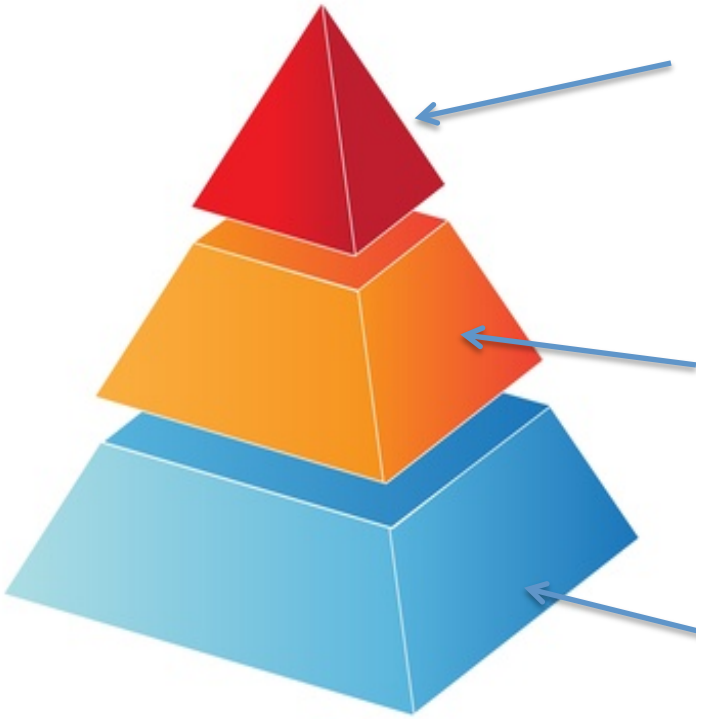
- Itselle saatikka muille myöntäminen, että suhteessa kaikki ei ole oikein, on vaikeaa

- Verrattavissa esim. väkivaltaisissa parisuhteissa elävilleä → todellisuuden kieltäminen / vääristynyt tulkinta
  - Johtuen osin siitä, että on investoinut paljon suhteeseen, osin siitä että mielikuvat suhteessa ovat niin tärkeiät
  - Häpeä, yksinäisyyden kammo

Ennaltaehkäisy?

Rakkauspetosten ennaltaehkäisy

Tertiääritason (jo uhriksi joutuneiden) ennaltaehkäisy

- Uhreja tukevat palvelut, uudelleen uhriutumisen ehkäisy

Sekundaaritason ennaltaehkäisy (kohdistuu korkean riskin henkilöihin ja tilanteisiin)

- Potentiaalisten uhrien tunnistaminen

Primaaritason väestölähtöinen ennaltaehkäisy

- Mediakampanjat ja tiedotus rakkauspetoksista

Ei toistaiseksi näyttöä siitä, että yleinen tietoisuus (rakkaus)petoksista suojaisi huijatuksi tulemiselta

- “Illusion of invulnerability”
- "Truth bias"

"Anteeksi, mutta tätä miestä ei ole olemassa" - Elina, 61, ihastui, lähetti miehelle 1200 euroa ja tajusi tulleensa huijatuksi

torstai 08.03.2018 klo 7:00

Romanssihuijausten määrä on kasvanut räjähdysmäisesti.

Emma 56, sai kaveripyynnön charmantilta ”majurilta” – huomasi juonen, kun 56 000 € oli mennyt

Espanjalainen liikemies kinusi rahaa poikansa leikkaukseen Marjatalta - 5 tarinaa netin rakkaushuijareista

Lea, S., Fischer, P., & Evans, K. (2009). The psychology of scams: Provoking and committing errors of judgement. A report for The Office of Fair Trading Office of Fair Trading website: http://www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/consumer_protection/oft1070.pdf

Fischer P, Lea SEG, Evans KM. (2013). Why do individuals respond to fraudulent scam communications and lose money? The psychological determinants of scam compliance. Journal of Applied Social Psychology, 43 2060–2072

Whitty, M. (2017) Do you love me? Psychological characteristics of romance scam victims. Cyberpsychology, Behavior and Social Networking

tinder

LOG IN

Online Behavior

Protect Your Finances & Never Send Money or Financial Information

Never respond to any request to send money, especially overseas or via wire transfer, and report it to us immediately – even if the person claims to be in an emergency. Wiring money is like sending cash: the sender has no protections against loss and it's nearly impossible to reverse the transaction or trace the money. For more information, click on the video below to the U.S. Federal Trade Commission's advice to avoid online dating scams, also available here.

Project Sunbird*

Epäilyttävien tilisiirtojen tunnistaminen

1. kirje

Varoitetaan petoksen mahdollisuudesta, kontaktitiedot

2. kirje

Jos rahansiirto jatkuu, 3. kuukauden päästä toinen, yksityiskohtaisempi kirje

Tutkinta

- 2013 - 2017 tuhansia kirjeitä mahdollisille uhreille

*Consumer Protection and the WA Police Major Fraud Squad, Australia

Cross, Cassandra (2016) Using financial intelligence to target online fraud victimisation: applying a tertiary prevention perspective, Criminal Justice Studies, 29:2, 125-142

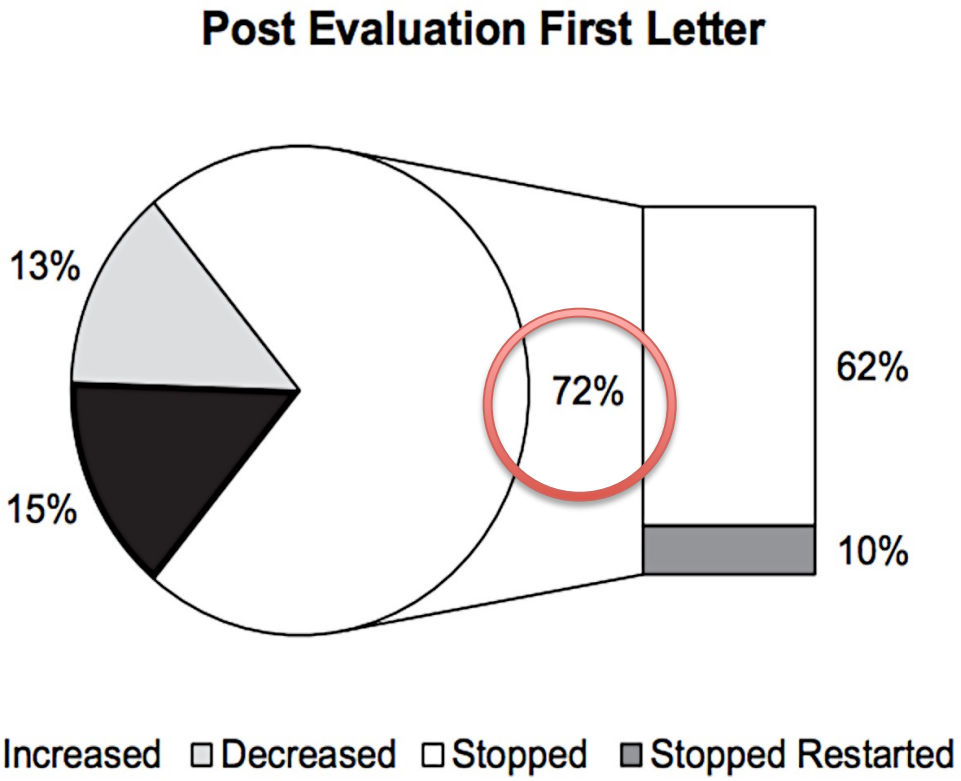

Figure 1. Sending activity of individuals after receiving a first letter.
Note: Project Sunbird, unpublished date file.

Cross, Cassandra (2016) Using financial intelligence to target online fraud victimisation: applying a tertiary prevention perspective, Criminal Justice Studies, 29:2, 125-142

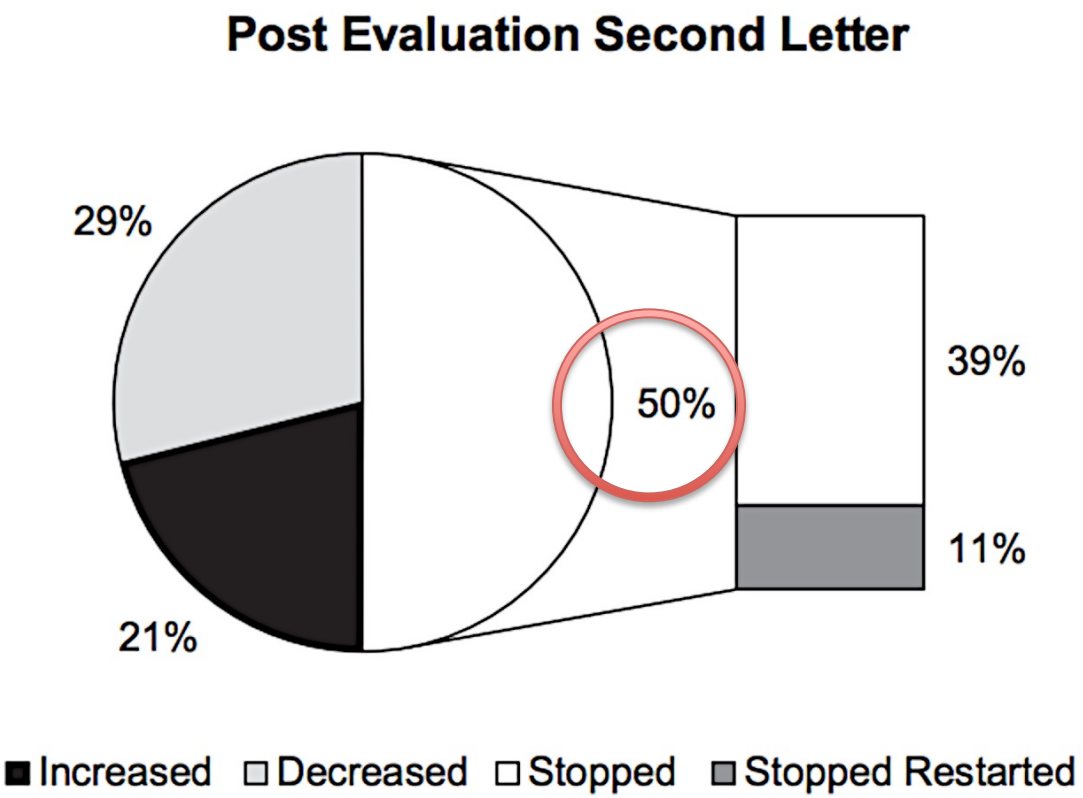

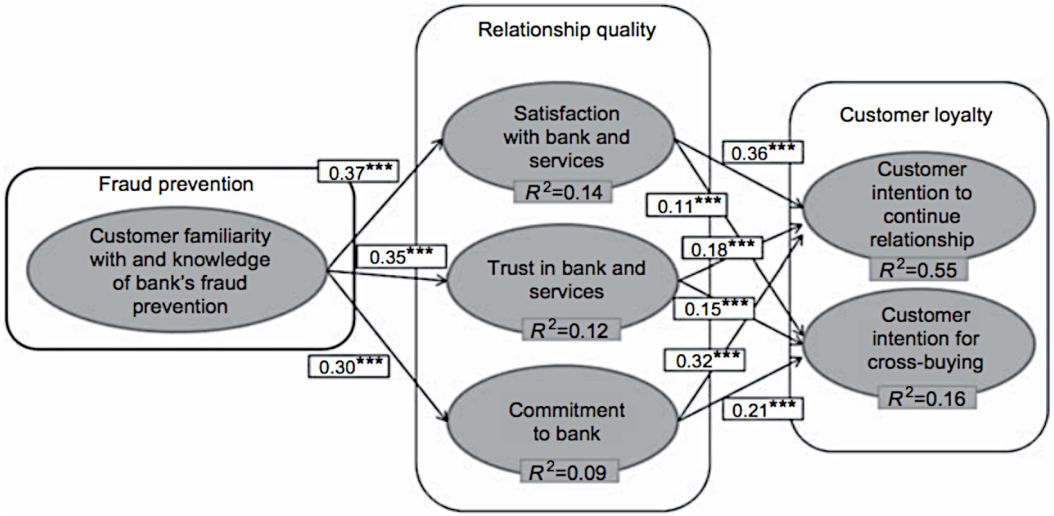
Figure 2. Sending activity of individuals after receiving a second letter.
Note: Project Sunbird, unpublished date file.

Cross, Cassandra (2016) Using financial intelligence to target online fraud victimisation: applying a tertiary prevention perspective, Criminal Justice Studies, 29:2, 125-142

The impact of fraud prevention on bank-customer relationships

An empirical investigation in retail banking

Arvid O.I. Hoffmann
Department of Finance, Maastricht University, Maastricht, The Netherlands, and
Cornelia Birnbrich
Network for Studies on Pensions, Aging and Retirement (Netspar), Tilburg, The Netherlands

Note: ***1 percent significant level

Asiakkaiden tyytyväisyys, luottamus ja sitoutuminen

(2012)

Prevention haasteita

- Riittävän varhainen puuttuminen

Table 2. Average amount of money sent by Project Sunbird letter recipients, 2013–2015.

Summary of average amount sent per individual (March 2013–July 2015)		
Action after letter	1st letter	2nd letter
Ceased transactions	$2,554.35	$5,991.62
Decreased amount sent	$10,052.87	$18,439.53
Increased amount sent	$15,531.25	$22,055.79
All persons	$5,331.57	$12,787.08

Note: Project Sunbird, unpublished data file.

- Intervention vaikutus tehokkaampi niillä, jotka eivät ole ehtineet "investoida" suhteeseen paljon?

Cross, Cassandra (2016) Using financial intelligence to target online fraud victimisation: applying a tertiary prevention perspective, Criminal Justice Studies, 29:2, 125-142

- Riittävän tuen saaminen uhreille
  - Monet kokevat (kuvitellun) rakkaussuhteen menettämisen vaikeampana iskuna kuin taloudelliset menetykset
  - Uhreille tyypillistä vahva usko romanttiseen rakkauteen
    ("romantic beliefs"; “Tunnistan tosirakkauden heti kun se osuu kohdalle”)
  - Kieltäminen altistaa uudelleen uhriksi joutumiselle

Whitty, M. The online dating romance scam: The psychological impact on victims – both financial and non-financial
Whitty, M. (2017) Do you love me? Psychological characteristics of romance scam victims. Cyberpsychology, Behavior and Social Networking.

- Joillakin huijauksen kohteeksi joutumisen taustalla saattaa olla yleisempi taipumus impulsiiviseen käyttäytymiseen ja elämyshakuisuuteen
    - ennaltaehkäisyn ja hoidon sisällön räätälöinti

- Uhrien kokemuksen mukaan uhrin syyllistäminen, "victim blaming" liittyy tähän rikostyyppiin erityisen vahvasti paitsi viranomaisten myös perheenjäsenten taholta

Cross, C. (2015). No laughing matter - Blaming the victim of online fraud. International Review of Victimology

Whitty, M. (2017) Do you love me? Psychological characteristics of romance scam victims. Cyberpsychology, Behavior and Social Networking

Kiitos!

